

verschijnt maandelijks
jaargang 64
september 1962 - 9

maandschrift voor

bijenteelt

orgaan van de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland

AANBEVOLEN ADRESSSEN

IMKERSARTIKELEN

Wij leveren alles wat u nodig hebt. Prijscourant gratis op aanvraag. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

VOOR DE TUIN

Bestel als zovelen uw BLOEmbollen VOOR Kamer en TUIN bij: Bloembollenkwekerij „BLOEVOKATU”, H. Krul Jr., Andijk-W. Vraag voor- of najaarsfolder 1962 aan.

HONING EN WAS

Verkoop uw klanten geen neen als u uitverkocht bent. Vraag ons even prijsopgaaf. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

BUITENLEVEN

VAKANTIEHUISJES, GARAGES, SCHUREN vanaf f 341,—. Stort resp. f 3,50, f 3,—, f 2,50 voor bouwplaat om indruk te krijgen. Giro 67 24 39. „DIMAHA”, Hardinxveld.

BOEKEN EN BLADEN

HET GROTE BIJENBOEK door R. P. Groenveld kost f 13,90. Wij hebben het in voorraad. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

Abonneer u op „BIJENNIEUWS”, orgaan van de afd. Bunnink-Houten en de Stichtse KONINGIN-NETEELTCLUB. f 1,50 per jaar. Postgiro 193060. Gratis proefnummer.

BESTEL UW DRUKWERK BIJ DE IMKER!

Honingaffiches - Folders - Briefpapier - Con-
vocaties enz. DRUKKERIJ JAN OKKEN, WIL-
DERVANK.

WIJ KOPEN ALLE SOORTEN HONING

Betaling contant
Fust beschikbaar
Opgave van hoeveelheid
met monster aan:

BIJENHUIS WAGENINGEN

Telefoon 08370 - 2863

DE HEIDE IS LAAT

Uit de berichten in dit nummer blijkt wel, dat de heide dit jaar zeer laat is begonnen te bloeien. De afdeling Wageningen bracht de volken op 18 augustus naar Wezep, maar ze had ook nog wel een paar dagen kunnen wachten. De organisatoren van de Eerbeekse markt schrijven ons: De heide is dit jaar uitgesproken slecht en het zal een hele kunst zijn nog een behoorlijk stukje goede hei te vinden. Niet alleen is de heide slecht, maar bovendien zéér, zéér laat. Het ziet er naar uit dat op vele plaatsen er niet voor eind augustus bloem zal zijn. Reken daar nog eens drie weken bij voor de dracht, die hopelijk nog zal komen, dan is het reeds ongeveer 20 september voordat we de bijen naar huis kunnen halen. Daarom hebben we na veel overleg besloten de Eerbeekse markt 14 dagen uit te stellen. Deze wordt nu gehouden op **zaterdag 6 oktober**. De late bloei zal er ook wel toe leiden dat we de volken zeer laat gaan klaarmaken voor de winter. Velen zullen moeite hebben om de volken op 1 oktober klaar te hebben. Voor een snelle voeding gebruikte men een oplossing van 3 kg. suiker op 2 liter

water. Dit is een oplossing, die de bijen niet noodzaakt veel water te verdampen en die toch ook weer niet zo dik is, dat er gevaar voor te snelle kristallisatie bestaat. Houd er rekening mee, dat het voer, dat in de buitenste raten zit, in de winter voor de bijen onbereikbaar is. Overwinter, al naar gelang van de volkssterkte, op 7 à 8 ramen. Schat de in die ramen achtergebleven honingvoorraad en geef het volk daarna nog zoveel suikerstroop dat het 10 kg. wintervoorraad heeft. Reken daarbij het water veiligheids halve niet mee! Probeer de heidevolken op 1 oktober klaar te hebben voor de winter en als dat niet lukt, bedenk dan dat elke dag uitstel zijn risico's meebrengt. Bij vroeg invallende koude kunnen de bijen het voer niet meer opnemen, verwerken en verzegelen, met alle nare gevolgen van dien. De ouderen onder ons herinneren zich winters, waarin we half november op de schaats stonden en als we zo'n winter krijgen, overtuigt de natuur de imkers van hun ongelijk die menen, dat je tot 1 november kunt blijven voeren.

Boekbespreking

Dade, H. A. Anatomie en ontleding van de honingbij. Anatomy and dissection of the honeybee. Uitg. Bee Research Association, Londen, 1962. 158 pp., 41 fig. in de tekst en 20 uitvouwbare platen. Prijs 30 shilling.

Volgens het voorwoord is het boek bestemd voor studenten en amateurs, die meer van de wonderde bouw van het bijenlichaam willen weten. Tot nu toe was alleen Snodgrass's „Anatomy of the honeybee” beschikbaar, als algemene leidraad. Maar dit boek gaat overal zo diep op in, dat het voor de beginnende beslist te moeilijk is. Dade is er nu in geslaagd een boek te schrijven, dat, zonder ook maar enigszins oppervlakkig te zijn, begrijpelijk is voor de belangstellende lezer en zoveel tips geeft voor het ontleden, dat ook de nog ongeïfende goede resultaten kan bereiken. De op zichzelf misschien wat droog lijkende stof is op een prettige manier verwerkt, zodat een alleszins leesbaar boek is ontstaan. De platen achterin het boek kunnen uitgeslagen worden, zodat men de afbeeldingen steeds naast de betreffende tekst kan leggen. Een uitvoerige index vergemakkelijkt het opzoeken. De verklaring van de Latijnse terminologie zal de vreemde woorden makkelijker doen onthouden. Ongetwijfeld voorziet dit keurig uitgegeven boek in een behoefte.

ir. J. MOMMERS.

Maandschrift voor bijenteelt

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland.
Verschijnt de eerste dinsdag der maand.
Redacteur: R. P. Groenveld.
Adres redactie en administratie: Bijenhuis,
Wageningen.

Telefoon: 08370-2863.

Giro: 846801.

Commissie van redactie: H. G. Maagendans, A. S. Planting en B. A. van der Sande.

Adviseur: de Rijksbijenteeltconsulent.

Inzending kopij: Voor de 10e der maand.

Inzending advertenties: Voor de 20ste der maand.

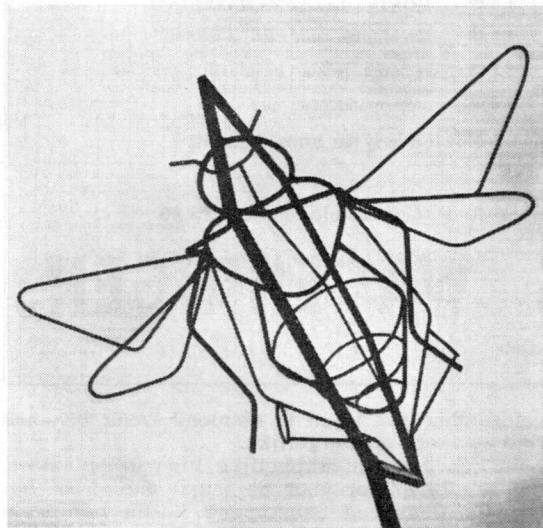
Tarief speurbijtjes: Tot 20 woorden f 2,25, elke 4 woorden meer 45 cent, bij vooruitbetaling te voldoen op bovengenoemde postrekening.

Tarief advertenties: Op aanvraag.

Bijen-evenement Renkum

Onze Renkumse afdeling heeft een bewonderenswaardige activiteit ontplooid voor dit tweedaagse bijenevenement en het is een groot succes geworden.

Het begon op 28 juli met de onthulling van het door de jonge kunstenares Josje Esselman uit Arnhem vervaardigde bijenmonument, een forse draadplastiek, waarvan wij hierbij een afbeelding geven. Het werd onthuld door Ir. S. Ch.

Het uniek Renkumse bijenmonument van mej. Josje Esselman.

Bhargava uit India, die daarbij in het Engels een toespraak hield, waarin hij de bijen, de honing en het houden van bijen als zinvolle vrijetijdsbesteding roemde. Daarna opende prof. Ir. W. F. Eijssvoogel, rector magnificus van de Landbouwhogeschool, de markt en de tentoonstelling. Met vele insecten staat de boer op voet van vijandschap, aldus deze spreker, maar de bijen zijn zijn vrienden.

Prof. Dr. J. de Wilde hield daarna een rede over bijenveredeling, waarvan wij elders in dit nummer een beknopt verslag geven. De tentoonstelling „De bij in de wereld der insecten” bestond hoofdzakelijk uit inzendingen van verschillende Wageningse instituten, de natuurbeschermingswacht en er was een schat van bloemen. Met grote bewondering hebben we gekeken naar de levensloop van de bijenwolf, die prachtig uitgebeeld was en naar een model van een bij, dat duidelijk de inwendige organen liet zien. Vogelgeluiden weerklonken voortdurend in de grote tent en bij elk vogelliedje ging er een lampje branden bij de afbeelding van de vogel, die haar geluid liet horen; dit was betere muziek dan de kakafonieën die de meeste tentoonstellingen ongenietbaar maken! Bijzonder interessant was ook de inzending van het Amsterdamse bijenmuseum, die een beeld gaf van de imkerij in vroeger dagen.

Op de markt werden de volken gekeurd door de dames Wielinga en Mansveld en de heren van Aarst en Schrijver. Zij kenden de volgende prijzen toe: voor kasten: H. Dorland (Ede) 1e prijs; G. Kooij, (Wolfheze) 2e prijs, A. T. v.d. Brink (Renkum) 3e prijs en voor korven: J. Noordam (Renkum) 1e prijs, H. Borren (Ede) 2e prijs en C. v.d. Brink (Bennekom) 3e prijs. Voor het tuinfeest op zaterdagavond bestond enorm veel belangstelling, al werd het, vanwege de kou, grotendeels binnenshuis gehouden.

De muziek en zang, die verschillende onderdelen van het uitgebreide programma opluisterden waren uitstekend verzorgd.

De Nederlandse televisie bracht 's avonds een paar korte flitsen van het evenement in de huiskamers en de Duitse televisie gaf een vrij uitvoerige reportage.

Om niemand tekort te doen noemen we geen namen, maar onze Renkumse vrienden mogen terugzien op een buitengewoon geslaagd bijenfeestijn.

Het dorpsplein te Renkum na de onthulling van het monument. Voor de korf o.a. Mr. ridder Van Rappard, de heer Van Aarst, Prof. De Wilde en Prof. Eijssvoogel.

VERVOERVERBOD VAN BIJEN IN ZUID-LIMBURG UITGEBREID

Bij beschikking van de minister van landbouw en visserij, opgenomen in de Staatscourant van 13 augustus 1962, wordt het geldende vervoerverbod van bijen van en naar een aantal in Zuid-Limburg gelegen gemeenten uitgebreid met de gemeenten Bingelrade en Meerssen, alsook de gemeente Echt in zijn geheel, dus niet alleen, zoals eerder werd vermeld, het gedeelte dat gelegen is ten oosten van de Putbeek. Met het oog op het optreden van de gevaarlijke bijenziekte acariose (mijtziekte) in de genoemde gemeenten is deze maatregel noodzakelijk.

De rijksbijenteeltconsulent (Bredaseweg 304 te Tilburg) kan ontheffing verlenen tot het vervoer van bijen, die van elders afkomstig zijn, naar of door de in de verbodsbepaling genoemde gemeenten (waaronder dus ook Bingelrade, Echt en Meerssen vallen).

Overtreding van het vervoersverbod of niet-nakoming van de aan een eventuele ontheffing verbonden voorwaarden wordt ingevolge de Wet op de economische delicten gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden en geldboete van ten hoogste tienduizend gulden of met een dezer straffen.

HONINGBAKOLEN HONINGFLACONS HONINGBUSSEN

Al
onze
prijzen
zijn
vrijblijvend

Honingbakalen, inhoud 450 gram, het Nederlandse honingglas met inscriptie „Zuivere Nederlandse Bijenhoning” en ons verenigingsmerk in het glas aangebracht, met deksel f 0,26
Pondsfalcon, met deksel, karton en perkamentinlage f 0,18
Halfpondsfalcon, als boven f 0,15
Schroefdeksel voor pondsfalcon, per 100 stuks f 3,50
Kartoninlage voor deksel van pondsfalcon, per 100 f 1,10
50-ponds honingemmer, met twee handvatten f 3,80
25-ponds honingemmer, aangesoldeerd hengel f 2,10
10-ponds honingemmer, hengel aan draagband f 1,25
5-ponds honingemmertje, uitvoering als 10-ponds f 0,90

Doosje met helder cellofaan voor raathoning f 0,13

ETIKETTEN

Honingetiketten, blauw, per 100 . . . f 1,70
Honingetiketten, kleurendruk, per 100 f 1,60
Sluitetiketten met rondjes, per 100 f 1,30
Honingetiketten voor honingbakalen, per 100 f 1,60
Wij zenden u gratis monsters van honing-etiketten.

HONING-RECLAMEMATERIAAL

Eveloppen, aan de achterzijde bedrukt met een pakkende honing-reclame. Imkers en afdelingsbesturen, gebruikt deze enveloppen voor uw correspondentie, per 100 f 2,—

Voor uw oude raten en wasafval betalen wij de hoogste prijs !

Uit voorraad leverbaar:

HET GROTE BIJENBOEK door R. P. Groenveld. Prijs f 13,90.

Goede
dingen

BIJENHUIS WAGENINGEN

TELEFOON 0 8370—2863 — GIRO 823276

DE ALARMKLOK WORDT GELUID

Heeft u ook bemerkt, dat onze vereniging januari 1962, 532 leden minder had, dan het voorgaande jaar? Heeft u ook opgemerkt, dat onze vereniging, de laatste jaren duizenden guldens inteert? Of denkt u, dat dit alléén het hoofdbestuur aangaat? Dan slaat u de plank mis! Het hoofdbestuur en zijn medewerkers kunnen alleen richtlijnen aangeven, hoe en op welke wijze verbeteringen zijn aan te brengen, doch de afdelingsbesturen dienen deze richtlijnen te bestuderen en na te gaan, welke acties zij kunnen ondernemen, om tot een groter ledental te geraken, waardoor vanzelfsprekend, de financiële uitkomsten beter kunnen worden.

Als u tot de afdelingsbestuurders behoort, wier ledental met uw actieve medewerking vooruitgaat, dan zijn de aansporingen in het Groentje niet voor niets geweest. Er zijn ook afdelingsbestuurders, die alles aan 1 of 2 bestuurders overlaten. Is het dan soms te verwonderen, dat er afdelingen zijn, wier ledental achteruitgaat? Geeft uw afdelingssecretaris op de ledenvergadering in zijn jaarverslag ook aan, hoeveel bestuursvergaderingen er zijn gehouden en hoe vaak de bestuursleden aanwezig waren? Of houdt uw afd. alléén film- en suikeravonden? Bestuurders wordt wakker! Laten de leden iets van uw activiteit merken!

Wat doet u om nieuwe leden aan te trekken? Heeft u de plaatselijke pers al eens ingeschakeld, als u met de bijen gaat reizen? Heeft uw afdeling al een bijenpark? Zo neen, heeft u al eens overwogen een terrein van de Gemeente te huren? Verschillende gemeenten geven subsidies aan verenigingen en wanneer een terrein beschikbaar kan worden gesteld, is dit veelal tegen een geringe vergoeding. Schep

gelegenheid om bijen te houden! Denk b.v. aan flatbewoners en dergelijke.

Laat een gemeenschappelijke bijenstal plaatsen, hetgeen bijzonder voor de jeugd van groot belang is, daar een aankomend lid in het begin veel kosten heeft als lidmaatschap, kast, imkersbenodigdheden. En als u dit heeft, neemt u dan ieder jaar contact op, met de leraren der scholen voor een excursie? Zo'n praktische les kweekt interesse bij de jeugd!

Vergeet vooral niet mee te doen aan tentoonstellingen, eventueel met de kring.

Als uw afd. een jong lid heeft, dat organisatorische talenten heeft, ook al weet hij nog niet veel van bijen af, laat hem zo mogelijk in het bestuur opnemen. Dit kan aanleiding geven tot meer jonge leden. Heeft u al eens overwogen, die leden te bezoeken, die de laatste jaren hebben bedankt? Nu de suikerprijs reeds tweemaal is verlaagd en wij de vrije zaterdag hebben, bestaat er zeker kans op succes.

Bestuurders, laten wij hopen, dat in het jaarverslag over 1962 een opwekkend geluid is te horen. Hieraan behoeft niet te worden getwijfeld, indien u allen volledige medewerking verleent.

H. M. J.

VERKIEZING HOOFDBESTUUR

De hoofdbestuurdersleden in de groepen **Groningen, Drente, Overijssel-West, Betuwe en Noordholland** zijn aan de beurt van aftreden. De afdelingen, behorende tot bovengenoemde groepen, kunnen kandidaten stellen. De namen der kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring dat zij een eventuele (her)benoeming zullen aanvaarden, moeten vóór of op 10 okt. bij het dagelijks bestuur zijn binnengekomen. Zij moeten getekend zijn door voorzitter en secretaris der kandidaatstellende afdeling.

DE BESTE BIJ

Bestaat er een beste bijenras? Dat was de vraag, die prof. dr. J. de Wilde zich stelde in de rede, die hij op 28 juli ter gelegenheid van het Renkumse bijenevenement hield. Aan de ene kant heeft men in vele landen door de jaren heen vreemde bijen ingevoerd omdat men veronderstelde dat die beter waren dan de bijen, die men van oudsher had. Aan de andere kant zijn er ook altijd mensen geweest die menen dat de van oudsher in een land voorkomende bij beter is dan welke andere ook, o.a. omdat zij aan het klimaat zou zijn aangepast en omdat zij bestand zou zijn tegen ziekten.

Die aanpassing aan het klimaat is maar zeer betrekkelijk. In de praktijk blijkt dikwijls dat een vreemd ras het in een bepaald land even goed doet als het inheemse ras. Ook de weerstand tegen ziekten bestaat dikwijls alleen in de verbeelding van wat chauvinistisch ingestelde imkers, denkt u voor ons land maar aan Nosema en mijtziekte. Als een vergelijkend onderzoek zou uitwijzen dat een andere bij voor ons land beter is dan onze bruine bij, moeten we de overschakeling op die betere bij bevorderen en daaraan vooral van overheidswege ook geen moeilijkheden in de weg leggen. Aan dat vergelijkend onderzoek is echter tot nu toe weinig gedaan en dat onderzoek is ook verre van gemakkelijk. Maar het is de hoogste tijd dat de overheid dit onderzoek stimuleert en dat zij daarvoor de nodige middelen beschikbaar stelt. De Waddeneilanden lenen zich niet voor dit onderzoek, o.a. omdat er geen dracht is voor een groot aantal volken. Spr. denkt aan de mogelijkheid om b.v. een of meer Zuidhollandse eilanden te gebruiken en daar te komen tot een voor ons in alle opzichten betere „standaardbij”. Het is van het grootste belang dat ook de imkersorganisaties een open oog hebben voor de vraag naar de beste bij en dat wij in onze hoek van Europa een „standaardbij” krijgen, die voor ons het meest geschikt is.

DE SUIKERPRIJS

Hoewel het vorig jaar de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap bij de betrokken instanties reeds een verlaging van de suikerprijs van in totaal bijna 15 cent per kg heeft bewerkstelligd, is er nadien uiteraard toch een grote activiteit ontplooid om de prijs nog meer te verlagen. Omdat er hier ook internationale verdragen in het geding zijn, vond er op 23 februari een bespreking plaats met de Belgische imkersorganisaties, waarvan een verslag was opgenomen in het Groentje van mei j.l. Als gevolg hiervan hebben onze Belgische vrienden **nu onder meer ook vrijstelling van accijns gekregen**, waarmee wij hen van harte gelukwensen. Voor de Nederlandse imkers is nu de kans nauwelijks meer aanwezig, dat bij de unificatie van de accijzen hun accijnsvrijdom zou komen te vervallen. Dat was dus een goed resultaat voor beiden. Ook is er koortsachtig gewerkt om tevens **vrijdom van invoerrecht** op suiker te krijgen. Zowel de Belgen als de Nederlanders zouden dan kunnen profiteren van de lagere wereldmarktprijs voor suiker. Vooral toen de veehouders deze vrijstelling voor de suiker voor inkuilingsdoeleinden kregen, leken onze kansen gunstig en op 15 juni kreeg de

Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap telefonisch bericht van de suikerindustrie dat haar dringend verzoek inzake een tweede belangrijke prijsverlaging was ingewilligd, welk bericht op 26 juni werd bevestigd, zodat wij het verheugende bericht nog net in het vorige Groentje konden opnemen. Natuurlijk hadden ook wij van de suikerfabrieken vóór 15 juni al bericht ontvangen van de op handen zijnde prijsverlaging, doch er werd bij vermeld, dat tegen deze prijs eerst geleverd zou worden als het officiële bericht uit Den Haag er zou zijn. Op 4 juli bleek echter, dat het bericht berustte op misverstanden zowel tussen het Ministerie van Landbouw en de suikerindustrie, als tussen de verschillende organen van de suikerindustrie onderling. Daarna is er, zowel van de zijde van de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap als van die der organisaties een grote activiteit ontplooid om de aangekondigde verlaging toch doorgang te doen vinden, maar helaas zonder succes. Noch het Ministerie van Landbouw en Visserij, noch de Nederlandse suikerindustrie, is bereid gebleken de extra kosten van de tweede prijsverlaging te dragen.

Inmiddels is met de suikerverstrekking een begin gemaakt, omdat anders de imkers in ernstige verlegenheid zouden raken. Wij geven echter de hoop niet op, dat de internationale afspraken die een gelijkstelling tussen imkers en boeren in de weg staan, gewijzigd worden en wij zetten alles op alles om dit althans voor de voorjaarslevering gedaan te krijgen. Wij zijn er van overtuigd, dat ook onze Belgische collega's hiervoor met alle felheid zullen vechten, want zoals de zaak nu staat krijgen we deze vrijstelling óf allebei of geen van beiden.

BEVRUCHTINGSSTATION SCHIERMONNIKOOG WEERRAPPORT

Datum	Temp. in Bevol- graden C.	king	Wind- richting	Wind- kracht	Vliegweer
juni 20	16	1	W.	6	matig
21	19	9	W.Z.W.	3	goed
22	19	7	Z.W.	4	matig
23	18	5	W.N.W.	2	goed
24	16	2	W.	8	matig
25	15	5	N.W.	6	matig
26	12	7	N.W.	4	slecht
27	11	5	N.W.	4	slecht
28	12	6	N.W.	8	slecht
29	11	9	N.W.	4	slecht
30	10	7	W.N.W.	3	slecht
juli 1	12	9	N.W.	3	zeer matig
2	11	8	W.N.W.	3	slecht
3	11	6	N.W.	8	slecht
4	9	8	N.W.	6	slecht
5	14	1	N.W.	2	zeer matig
6	12	9	N.W.	4	matig
7	13	7	N.W.	2	slecht
8	17	5	N.	1	matig
9	16	8	N.O.	3	zeer matig
10	20	5	O.	2	goed
11	20	5	W.	3	goed
12	16	7	W.N.W.	2	matig
13	15	9	W.N.W.	3	slecht
14	18	5	N.	1	goed
15	16	1	N.O.	1	goed
16	18	4	N.O.	2	goed
17	16	6	N.	1	goed
18	16	4	N.	1	goed
19	13	9	Z.	3	matig
20	19	7	W.	1	goed
21	18	7	W.	5	goed
22	17	2	Z.W.	7	matig
23	15	1	W.N.W.	2	goed
24	16	0	N.N.O.	1	goed
25	18	1	Z.O.	3	goed
26	17	7	N.O.	4	matig
27	15	6	N.N.W.	5	matig
28	16	5	N.	2	goed
29	16	6	W.N.W.	1	goed
30	18	9	Z.O.	1	goed
31	18	7	W.	2	goed

De beheerder van het bevruchtigingsstation:
H. KRUYER

Mijtziekte (Acariose)

DOOR IR. J. MOMMERS

Het is alweer geruime tijd geleden, dat in dit tijdschrift min of meer uitvoerig over mijtziekte werd geschreven (Mommers 1952). Sindien zijn nog vele standen als slachtoffer van deze ziekte gevallen. Het lijkt mij daarom goed nog eens de mijtziekte, haar voorkomen, uitbreiding en mogelijkheden tot bestrijding te bespreken.

Geschiedenis

In het jaar 1904 trad op het eiland Wight een zeer grote sterfte op onder de bijen. In 1905 werd het zo erg dat er vrijwel geen bijenvolken meer overbleven. Vanaf 1907 trad dit verschijnsel ook in Engeland op. Het breidde zich snel van het zuiden naar het noorden over geheel Engeland uit. Het is vanzelfsprekend, dat men ijverig naar de oorzaak van deze ziekte ging zoeken. Omdat deze onbekend was, gaf men de ziekte de naam van „Isle of Wight disease”. Aanvankelijk meende men de parasiet gevonden te hebben. Heel vaak werd namelijk nosema in de gestorven bijen gevonden. Daarnaast bleken echter ook vele volken te sterven, waarin deze parasiet niet voorkwam.

Aan Rennie, Harvey en White komt de eer toe de werkelijke oorzaak van de ziekte te hebben ontdekt. (Rennie 1921). Zij vonden in het eerste paar tracheeën (ademhalingsbuizen) van het borststuk van alle door de ziekte aangetaste volken mijten. Zij noemden deze oorspronkelijk *Tarsonemus Woodi*. Een andere onderzoeker Hirst vond echter dat deze mijten te zeer verschilden van het geslacht *Tarsonemus* en gaf ze de nieuwe naam *Acarapis Woodi* (*Acaris* = mijt, *Apis* = bij).

Toen de veroorzaker eenmaal bekend was, werd de ziekte spoedig ook in andere landen gevonden: Morgenthaler vond ze in 1922 in Zwitserland, Kitzberger in 1924 in Tsjecho-Slowakije, Pointner in 1925 in Oostenrijk, Armbruster in 1926 in Duitsland.

Later bleken vrijwel alle landen van Europa besmet.

De levenswijze van *Acarapis Woodi*

Mijten zijn spinachtige diertjes. In volwassen toestand hebben ze vier paar poten. Ze ontstaan uit een ei en worden via een larve- en een nymph-stadium volwassen. De volwassen vrouwelijke mijt is slechts ongeveer 0,2 mm groot, het mannetje maar 0,15 mm. De ontwikkeling van ei tot volwassen mijt duurt ongeveer 14 dagen. In de tracheeën kunnen grote aantallen mijten voorkomen. Het aantal wijfjes overtreft altijd verre het aantal mannetjes. Jonge bevruchte wijfjes verlaten de trachee, waarin ze zijn opgegroeid en trachten bij een jonge bij binnen te dringen. Vooral Sachs (1952) en Hirschfelder hebben zeer mooi onderzoek hierover verricht. De jonge mijt gaat aan een haar van haar waard hangen. Komt nu een andere bij er vlak langs, dan hecht ze zich daaraan. De ademhalingsopening vindt ze door de zwakke luchtstroom, die daaruit komt. Ze tracht nu binnen te dringen in de trachee. Dit lukt alleen bij jonge bijen tot ongeveer 12 dagen oud. Bij oudere bijen zijn de haren, die de ademhalingsopening afsluiten, zo stijf, dat de mijt daar niet doorheen kan.

De mijten hebben zeer scherpe monddelen. Daarmee kunnen ze de wand van de trachee doorboren en zo voedsel opnemen. Als de mijten in de winter geen jonge bijen kunnen vinden om binnen te dringen, vestigen ze zich aan de vleugelbasis. De daar aanwezige dunne vliezen kunnen ze ook doorboren om voedsel op te nemen. De vleugels worden hierdoor verzwakt, zelfs zodanig, dat men ze makkelijker los kan trekken. De bijen kunnen daardoor niet meer vliegen. Dit verklaart, waarom men in het voorjaar bij een ernstige aantasting veel bijen voor de stand ziet „krabbelen”.

Volledigheidshalve zij vermeld, dat er ook nog mijten buiten op de bijen kunnen voorkomen, die zeer veel op *Acarapis Woodi* lijken, maar nooit in de lucht-

buizen doordringen. Zij hebben op de bijen bepaalde broedplaatsen. Deze mijten werden door Morgenthaler (1932) ontdekt. Hij noemde ze *Acarapis externus* en *Acarapis dorsalis*. Later vond Schneider nog *Acarapis vagans*.

De symptomen (verschijnselen) van de mijtziekte

Hierboven werd al vermeld, dat bij een ernstige aantasting in het voorjaar veel bijen niet meer kunnen vliegen en voor de stand „krabbelen”. Dit krabbelen bestaat uit wat rondlopen, tegen grassprietjes opklimmen en van daaruit proberen op te vliegen, wat echter niet lukt. Dit verschijnsel is echter helemaal niet typisch voor mijtziekte. Ook bij optreden van nosema treft men dergelijke bijen aan. Zelfs bij vergiftiging kan men heel vaak „krabbelen” waarnemen. Als er krabbelaars voor de stand te zien zijn, is er echter altijd iets niet in orde en moet direct een monster bijen worden opgestuurd naar de Rijksbijenteeltconsulent.

De mijtziekte heeft overigens geen duidelijke symptomen. Een ernstig aangetast volk kan er in de zomer nog volkomen normaal uitzien, nog honing halen en zwermen. In het voorjaar kan het dan plotseling afsterven. **Dit is altijd het uiteindelijke gevolg van de ziekte.** Voor het echter zover is kunnen er verschillende jaren verlopen zijn. In die tijd heeft de ziekte zich dan verder kunnen uitbreiden.

Met zekerheid is de ziekte alleen vast te stellen door microscopisch onderzoek. De verschijnselen, die daarbij waargenomen worden, worden verder in dit artikel beschreven.

De uitbreiding van de ziekte

a. In het volk:

Het bevruchte jonge wijfje van de mijt tracht in de luchtbuizen van een jonge bij binnen te dringen. Er zijn ook altijd vrije mijten in het zieke volk aanwezig. Soms lopen deze ook op

de raten. Buiten de bij kunnen ze echter niet lang blijven leven. Onder gunstige omstandigheden als hoge temperatuur en luchtvochtigheid vermoedelijk hoogstens een dag. Dit geldt niet als de mijt aan de vleugelbasis van de bijen voedsel kan opnemen. Zowel koningin, als dar en werkbij kunnen besmet worden. Bij de oudere koningin kunnen de mijten niet in de luchtpijpen binnen dringen, maar daar zijn vaak mijten gevonden in de voorhof van de tracheeën.

b. Van volk tot volk en van stand tot stand:

De natuurlijke uitbreiding van volk tot volk gebeurt door vervliegen. Bijen zijn weliswaar georiënteerd op hun standplaats, maar vervliegen treedt toch vaak op. Vooral echter als bijenvolken verplaatst zijn en de bijen zich dus opnieuw moeten oriënteren vervliegen de bijen sterk. Ook jonge bijen kunnen zich bij het „voorspelen” vaak vergissen in de kast. Het is bekend dat darren in de zwermtijd vaak van kast tot kast vliegen en overal welkom zijn. Dit vervliegen van darren gaat zeker verder dan de stand, waar ze thuis horen.

Een volk dat door ziekte verzwakt is, wordt gemakkelijk beroofd. Het is bekend, dat de beroofde bijen ten slotte met de rovers mee gaan vliegen. Bijen, die op bloesem vliegen worden niet gemakkelijk besmet. Het contact tussen de verschillende bloembezoekende bijen is meestal onvoldoende. De vliegbijsen zijn ook vrijwel altijd te oud om nog mijten in de luchtbuizen te kunnen krijgen. Mijten die uit in het veld of voor de kast afgestorven bijen kruipen, hebben vrijwel geen kans om een nieuwe waard te vinden.

Een zeer belangrijke oorzaak van de uitbreiding van de ziekte is het **zwermen**. Door deling van een ziek volk ontstaan er twee zieke volken. Schept de eigenaar van de zwerm deze, dan blijft de ziekte nog op de stand. Vliegt de zwerm weg, dan kan hij makkelijk door een andere imker geschept worden, waardoor deze stand ook besmet raakt. Aangezien zwermen kilometers ver kunnen vliegen moet dit als een van de belangrijkste oorzaken van het optreden van nieuwe haarden worden beschouwd.

De meeste uitbreiding van de ziekte ontstaat echter door het toedoen van de imkers zelf. Een (door ziekte) verzwakt volk

wordt vaak verenigd met een nog in goede staat verkerend volk. Door reizen met ogenschijnlijk nog gezonde volken komt men in de buurt van imkers uit andere streken, die daardoor ook besmette bijen mee naar huis nemen. De handel in bijen is natuurlijk ook uitermate gevaarlijk als er eenmaal ziekte optreedt.

Gevoeligheid van de verschillende bijenrassen voor mijtziekte

Een vraag, die vaak gesteld wordt is: Zijn nu alle rassen even gevoelig voor deze ziekte? Hierover is vrij veel onderzoek verricht en hieruit blijkt, dat alle rassen even gevoelig zijn. Toch hoort men soms nog afwijkende meningen. Reeds lang geleden beweerde de bekende broeder Adam, dat bepaalde kruisingen, die hij had, niet ziek werden. Het Proefstation te Erlangen (Duitsland) voerde nu van deze koninginnen in, in zieke volken. Ook de nakomelingen van deze koninginnen werden besmet! Op het vorig jaar in Madrid gehouden congres beweerde een Spaanse bijenhouder dat de Italiaanse bijen niet ziek werden. De aanwezige Italianen haalden hun schouders op. De mijtziekte is in Italië zeer veel voorkomend en ongetwijfeld bijenvrijd nr. 1.

Het voorkomen van de mijtziekte in de wereld

Met uitzondering van Amerika en Australië (waar de honingbij eigenlijk niet inheems is) komt de mijtziekte over de gehele wereld, waar honingbijen worden gehouden, voor. Onze buurlanden België en Duitsland hebben beide ook vele haarden. In Noord-West-Duitsland schijnt de mijtziekte nog niet te zijn doorgedrongen.

Jeffrey (1959) meent dat er verband bestaat tussen het klimaat en het optreden van mijtziekte. De gemiddelde januari- en jultemperatuur zou erg belangrijk zijn. Ook komt het voorkomen overeen met die gebieden, gelegen op een breedte van 40°—60°, waar de regenval hoog is. In dit gebied valt bijna geheel Europa.

Het voorkomen in Nederland

Sinds 1933 is het bekend dat mijtziekte in West-Zeeuws-Vlaanderen voorkomt (Mommers 1952). Sinds 1946 worden er systematisch monsters geno-

men, zodat het voorkomen der ziekte daar nu geheel bekend is. In 1952 werd het eerste mijtziektegeval in Zuid-Limburg gevonden. Jaarlijks werden ook hier veel monsters onderzocht, maar door de omvang van het gebied was het niet mogelijk jaarlijks geheel Zuid-Limburg te onderzoeken.

In het voorjaar van 1962 werd in de Brabantse gemeenten Bladel, Bergeyk en Eersel ook mijtziekte gevonden.

Ofschoon jaarlijks een groot aantal bijen uit andere delen van Nederland op mijtziekte wordt onderzocht, is hier nooit iets gevonden. Er is dus goede reden om aan te nemen, dat buiten de genoemde gebieden Nederland vrij is van mijtziekte.

Het onderzoek

Het is duidelijk, dat, als men een ziekte wil bestrijden eerst moet weten waar ze voorkomt. In West-Zeeuws-Vlaanderen werd daarom in 1946 begonnen met jaarlijks van alle bijenvolken monsters te nemen. Het besmettingspercentage is in het voor- en najaar het grootst en loopt meestal in de zomer iets terug. De geschiktste tijd om monsters te nemen is dus beperkt tot een paar maanden in het voorjaar en een paar maanden in het najaar. In Duitsland verzamelt men wel de dode bijen, die in de winter op de bodemplank terecht komen. Het microscopisch onderzoek van deze bijen levert echter meer moeilijkheden op.

Aanvankelijk werden alle monsters door personeel van 't Rijksbijenteeltconsulentschap genomen. Door de uitbreiding van het te bemonsteren gebied en inkrimping van het personeel konden niet jaarlijks overal monsters genomen worden. De plaatsen, waar al eerder mijtziekte werd gevonden, werden wel jaarlijks onderzocht, evenals de aangrenzende gemeenten. Bovendien werden hier en daar steekproeven genomen. Toch is een jaarlijks onderzoek van groot belang. Daarom werd een beroep gedaan op de organisaties om monsternemers ter beschikking te stellen. Verschillende personen hebben zich voor dit werk aangemeld, waardoor het onderzoek nu veel intensiever kan gebeuren. Het Rijk betaalt per genomen monster f 0,30. Meer hulp is nog zeer welkom.

Wordt vervolgd

Uit de jaagkieps

Imkersdag Ede

Onze 33ste Imkersdag te Ede werd door goed weer en zelfs door enige van de dit jaar zo spaarzame opklaringen begun-

Ir. Mommers. Geestige rede over de bijenweide.

stigd. De heer J. v. d. Top, voorzitter der afdeling Ede, begroette de ongeveer 500 bezoekers in het majestueuze openluchttheater. Hij bood de heer en mevrouw Van Rappard enige aardige attenties aan in verband met het feit, dat deze imkersdag in zekere zin voor hen een jubileum was. Daarna droeg hij de leiding over aan onze voorzitter ridder Van Rappard.

De openingsrede van onze voorzitter heeft ons diep ontroerd. Tussen de sprankelende humor door, die wij zo goed van hem kennen, beluisteren wij de laatste jaren in zijn redevoeringen in toenemende mate een element van bespiegeling en bezinning, dat aan zijn woorden een grote warmte geeft. Dat schept een band van menselijke genegenheid tussen hem en ons, waardoor wij hem, onze eminente organisatieman, steeds meer gaan waarderen als een persoonlijk vriend, die begenadigd is met de gave om onze

hoogtijdagen voor ons te maken tot rijke en bezonnen rustpunten in ons leven. Hij zal het ons niet kwalijk nemen, dat wij zijn jubileum als excuus aangrijpen om hem dit even te zeggen. De bomen om ons heen, die nog klein waren toen hij hier zijn eerste imkersdag leidde, zijn in de afgelopen kwart eeuw machtig gegroeid en in die kwart eeuw heeft ieder van ons persoonlijk, maar heeft ook ons volk als geheel, vreugden beleefd en perioden van groot verdriet gekend. Velen van hen, die in 1937 hier aanwezig waren, zijn van ons weggeroepen en anderen, jongeren, hebben hun plaatsen ingenomen. Wij worden op deze dag méér geconfronteerd met het voortschrijden van de korte en onherroepelijke tijd dan anders, en dat zou ons weemoedig kunnen stemmen, als we niet wisten dat ieder van ons in die rusteloos voortsproeiende tijd zijn opdracht vervult: in de wondere natuur om ons heen en in het bijzonder in het mysterieuze leven van de bijen, die ons zo lief zijn, de grond van

Onze voorzitter: tegenover de passiviteit die onze tijd kenmerkt, stellen wij onze zinvolle activiteit...

Ede's loco-burgemeester spreekt.

alle leven te herkennen en daardoor volledige en rijpe mensen te worden niet alleen, maar om zo mogelijk ook anderen nader te brengen tot de rust en de innerlijke vrede, die wij in deze verscheurde wereld zo hard nodig hebben, willen wij niet worden meegesleurd door de maastroom van onrust die ons omringt en waarin alleen zij de genade ervaren van niet ten onder te gaan, die vaste grond onder hun voeten hebben gevonden, een voorrecht, dat juist in grote mate het deel van de imkers schijnt te zijn. Tegenover de passiviteit, die de mens van onze tijd kenmerkt, stellen wij onze zinvolle activiteit en door die activiteit ontdekken wij in het bewogen bestel van de tijd en de wereld waarin wij leven de bron van vrede en rust die ons allen gemeenzaam is. Dat was, zeer in het kort, het thema van de magistrale openingsrede van onze voorzitter. Na hem sprak de loco-burgemeester van Ede ons toe. Hij vertelde ons tal van interessante bijzonderheden omtrent zijn uitgestrekte gemeente, die op deze dag onze vriendelijke en genereuze gastvrouw was. Vervolgens mochten wij genieten van de charme en de gratie van de dansgroep Magnolia, die juist in deze omgeving zo goed tot hun recht kwamen. Ir. Mommers hield een korte maar zeer geestige rede over

de verbetering van de bijenweide. Wij vertrouwen dat vele imkers daarin een aansporing hebben gezien om nauwer contact te leggen tussen hun gemeentebestuur en hun plantsoendienst enerzijds en onze nog veel te weinig bekende Ambrosiushoeve anderzijds. Tijdens de voortreffelijke koffietafel maakte onze voorzitter de hoofdprijzen van de Nationale Honingtentoonstelling te

Enschede bekend. Ze zijn elders in dit nummer afgedrukt. De rondrit ging langs een blijkbaar met grote zorg gekozen route. We hebben genoten van het in zijn barheid grootse Veluwe landschap en van de bijen, die de laat — en op vele plaatsen spaarzaam — bloeiende heide bevlogen. In Ede teruggekeerd was onze voorzitter stellig de tolk van ons allen toen hij de organisatoren dank

bracht voor de aangename imkersdag vol afwisseling, die zij ons hebben bereid.

J É K A V é A. I.

(De foto's bij deze Jaagkieps zijn van de heer H. G. Maagendans, die ons ontijdig moest verlaten om ze tijdig gereed te krijgen. Onze dank! En Jékavé: prettige vakantie na uw vele werk voor deze imkersdag. Red.).

Boven links: Voorzitter v. d. Top der afd. Ede, die ons met zijn medewerkers een prachtige Imkersdag bereidde.

Boven rechts: Charme en gratie van de dansgroep Magnolia.

Beneden: Onze voorzitter spreekt de dansgroep en haar leider toe.

Het zere been van Willem

oftewel nogmaals de droge suikervoeding

In de rubriek „Willem word wakker” heb ik nog al wat propaganda gemaakt voor het voorraam met droge suiker. In ons maandblad is daarop niet bijzonder gereageerd — ofschoon het een zeer belangrijke zaak is — slechts een enkele imker schrijft succes hiermede te hebben gehad. Slechte ervaringen en kritiek zijn er schijnbaar niet geweest, maar buiten het „Groentje” om heb ik er toch nog wel het een en ander over gehoord. Een enkeling meende zelfs dat deze propaganda voor dat voorraam met droge suiker nu maar eens afgelopen moest zijn.

Dies had ik mij al lang voorgenoemen dit onderwerp nog eens aan te snijden, en de directe aanleiding tot het besluit dit voornemen in de daad om te zetten, is een artikel in het mei-nummer 1962 van „Der Imkerfreund”, het blad van de vereniging van Beierse imkers.

Dit artikel, geschreven door niemand minder dan Dr. H. G. Sachs van de afd. Bijenteelt van het zoologisch instituut van de Landbouwhogeschool in Hohenheim, is mij werkelijk uit het hart gegrepen. De beschikbare ruimte laat niet toe het gehele artikel hier over te nemen, maar de hoofdpunten en de conclusie wil ik toch even met u bespreken. Ik wil er hierbij in het bijzonder de aandacht op vestigen, dat de z.g. Hohenheimer bedrijfsmethode, welke Dr. Sachs toepast, geheel afwijkt van de in Duitsland gebruikelijke methoden, waarbij gewoonlijk achterbehandelingskasten worden gebruikt en men dus niet naar believen kan uitbreiden. De methode van Dr. Sachs komt praktisch overeen met de onze. Kasten met bovenbehandeling. Sterke volken door het naar behoefte vergroten van het broednest, door het opzetten van broedkamers en tijdig ruimte geven, door het bijplaatsen van honingkamers.

Dr. Sachs haakt aan op eerder in de „Imkerfreund” verschenen artikelen, waarin werd betoogd dat voor het opbouwen en in stand houden van sterke volken, de stroom van voedsel — hetzij langs natuurlijke of kunstmatige weg — feitelijk steeds moet blijven vloeien. Over de noodzaak van het voeren tijdens een drachtpauze — aldus Dr. Sachs — zijn we het dus wel eens, niet echter over de weg, die we daartoe moeten volgen. In Hohenheim probeert men de drachtpauzes zoveel mogelijk te beperken door verschillende drachten te bezoeken. Dr. Sachs gaat dan eerst na, waarom eigenlijk gevoerd moet worden, wat ik bij degenen, die interesse voor deze zaak hebben, wel bekend mag veronderstellen. Hij gaat dan de verschillende methoden van voeren na en komt ten slotte op het voeren met droge suiker, waarmee Dr. Sachs gedurende vier jaren proeven heeft genomen en wel met 40 volken. Hij publiceert de resultaten in enige tabellen en komt tot de conclusie dat het voeren met droge suiker de enige methode is, die aan alle eisen voldoet t.w. het instandhouden van de broedaanzet, geen suiker in de honing, het voedselopnemen moet direct na het ophouden van de dracht beginnen en ophouden zodra er weer dracht is en het voeren moet zo min mogelijk werk en rompslomp met zich meebrengen. Dr. Sachs toont aan de hand van zijn tabellen aan, dat de volken, die een noodrantsoen droge

suiker hadden, grotere opbrengsten geven en dat zij door de gestadige broedaanzet een grotere reserve aan bijen hadden. Ten slotte komt Dr. Sachs tot de volgende 5 punten:

1. Bij de juiste grootte van de oppervlakte, waarop de bijen de droge suiker kunnen opnemen — niet groter dan 260 cm². (bij de raampjes van Willem is dit 69 cm². per raam) wordt de suiker niet als voorraad opgeslagen;
2. Het broednest wordt in perioden met slecht weer niet kleiner — eerder groter — de verzorging met stuifmeel is uitstekend, daar ieder moment, dat de zon schijnt, wordt gebruikt om stuifmeel te halen;
3. Omdat de droge suiker de vliegbijen op dagen zonder dracht aan het werk houdt, werkt dit remmend op de zwermneiging;
4. Zo gauw er weer dracht is, laten de bijen de droge suiker in de steek om deze eerst bij het ophouden van de dracht weer op te zoeken; en
5. De honingvoorraad van de met droge suiker gevoerde volken neemt, als er geen dracht is, toch af, omdat de bijen de niet verzegelde honing opgebruiken.

Tot zover het betoog van Dr. Sachs, voor wat het voeren met droge suiker betreft, een pleister op het zere been van Willem. Dan nog iets over de Hohenheimer bedrijfsmethode van Dr. Sachs. De volken overwinteren op dubbele broedkamers. Omdat de volken, als er geen dracht is, steeds de beschikking hebben over droge suiker, wordt geen drijfvoeding toegepast. Getracht wordt door royaal ruimte te geven, grote harmonische volken te vormen. Tengevolge van deze methode zwermt meer dan de helft van de volken niet. Moerroosters worden alleen gebruikt om de honingkamers vrij van broed te houden en niet om het broednest klein te houden of in te perken. Bij het reizen worden de volken opgesteld in groepen van 5 tot 10 met een tussenruimte tussen de groepen van 1 tot 1,5 km. (leest u over deze punten ook de rubriek van Willem nog eens na).

Ten slotte de mij min of meer bij geruchte ter ore gekomen mislukkingen en bezwaren. Ik weet de juiste toedracht van deze gevallen niet, noch de namen van de betrokkenen, maar dit is ook helemaal niet belangrijk, het gaat om het geval, dit zou bij wijze van spreken evengoed een denkbeeldig geval kunnen zijn. Een imker, die met zijn volken op het fruit stond, zou, toen hij bemerkte dat zijn volken gebrek hadden, een voorraam met suiker hebben ingehangen en desondanks zou het volk verhongerd zijn. Willem is ook naar het fruit geweest en al viel er dan ook niets te slingeren, er zat toch honing in de ramen toen ze terug kwamen — maar — de voerramen met suiker zaten er al in toen ze weggingen. Ook heb ik gehoord, dat men heeft getracht koninginneteelt- en bevruchtungskastjes met droge suiker te bevoorraden. Dit laatste nu is een bijzonder hachelijke zaak. Deze bevruchtingsvolkes zijn niet te vergelijken met normale volken. Vandaar ook dat ze een flinke voorraad

honing-suikerdeeg in de daarvoor bestemde voer-
ruimte moeten hebben en geen droge suiker.

Trouwens als het kastje bij het vervoer per on-
geluk een keer onderste boven wordt gehouden
loopt alle droge suiker eruit. En als het weer
zo koud is en deze kleine volkjes het voer maar
ter nauwernood kunnen bereiken, zijn ze tot het
verwerken van droge suiker natuurlijk niet meer
in staat en dan is het gauw gebeurd. In beide
gevallen heeft men toch kennelijk de bedoeling
van de droge suikervoeding niet begrepen.

Over de bevruchtungskastjes wil ik het verder
niet hebben. Men houde zich ten allen tijde
nauwkeurig aan de teeltvoorschriften, anders
zal men bij de teelt, waarbij toch altijd al een
belangrijke risicofactor meetelt, zeker voor gro-
te teleurstellingen komen te staan.

Wat het geval betreft van het volk, dat gebrek
heeft: We moeten ons goed realiseren, dat een
volk, dat werkelijk volkomen droog staat, al
voor meer dan 50 pct. verloren is. Een bij kan
tengevolge van het hoge suikergehalte van zijn
bloed — 20-maal dat van de mens — niet langer
dan een kwartier zonder voedsel. Bovendien mist
de bij het vermogen — wat de mens wel heeft —
om door het afbreken van in het lichaam aan-
wezige vet- en eiwitreserves de nodige energie
vrij te maken. Als de honingblaas dus eenmaal
leeg is en er is geen gelegenheid meer voedsel
op te nemen, dan is het een kwestie van
minuten. Vandaar dat alles, wanneer het volk
eenmaal begint te vallen, zo razend snel in zijn
werk gaat. In het eerste artikel van de „Wil-
lemrubriek” in het dec. nummer van 1959, blz.
174, schreef ik reeds: „Of het volk heeft gebrek
óf begint het punt van gebrek hebben te naderen,

terwijl er geen behoorlijke dracht is of net inzet,
dan moet het zo vlug mogelijk geholpen worden
met een flinke plas dikke suikerstroop en alle
andere dingen zijn verspilling van tijd en ener-
gie”. En dit geldt ook voor het voorraam. Een
volk dat werkelijk gebrek heeft kan — en zeker
niet bij koud weer — een aan de kant en dus
ver van het broednest, dat natuurlijk al mini-
maal van omvang was, ingehangen voorraam
niet eens meer bereiken, laat staan de droge
suiker nog verwerken. Maar dat is niet een fout
van het voorraam. Een bijenvolk mag op dit
punt nooit komen en de bedoeling van het voer-
raam is juist er voor te zorgen, dat het volk niet
zover aftakelt. Want lang voordat dit punt is be-
reikt, heeft het volk al ernstig geleden. De moer
is al lang opgehouden met leggen en het open
broed wordt eerst nog getrokken en daarna in de
steek gelaten.

Aannemende, dat het volk op dat ogenblik nog
van de totale ondergang wordt gered, voor de
dracht waar het op stond is het in ieder geval
waardeloos geworden.

Het voorraam met droge suiker moet dan ook
niet worden gebruikt in een poging om het
volk op het laatste ogenblik nog te redden, maar
moet dienen als reserve, waardoor deze toestan-
den worden voorkomen. Voor het overbruggen
van drachtloze perioden is het voorraam ideaal
en ook dan is, als die periode wat langer duurt,
controle of er nog voldoende suiker in is, nood-
zakelijk. En als dit dan wordt toegepast bij een
werkelijk sterk volk, dan komt er onherroepelijk
in de loop van het seizoen een dag, dat de slinger
draaien kan.

Willem

Promotie Dr. Piek

In het vorige nummer konden wij nog een korte
mededeling opnemen betreffende de promotie
van dr. Piek. Wij laten thans een zeer korte
samenvatting van het proefschrift over de vorm-
ing van was bij de honingbij volgen. Was is
een vetachtige stof. Terwijl echter de dierlijke
vetten v.n.l. verbindingen (esters) zijn van
glycerine en van vetzuren met 16 en 18 koolstof-
atomen, bestaat was uit esters van hogere alco-
holen (met omstreeks 30 C-atomen) met vet-
zuren van een aantal koolstofatomen tussen 16
en 26. Daarnaast komen vrije waszuren met een
hoog aantal (24—30) C-atomen en koolwater-
stoffen met circa 30 C-atomen er in voor.

Tot omstreeks 1800 heeft men aangenomen, dat
de bijen deze was, evenals de nectar, uit planten
verzamelen. Nader onderzoek bewees echter, dat
de dieren de was zelf uit klieren uit het achterlijf
afschieden. Daarmee rees de vraag, uit welke
voorstoffen dit produkt dan ontstaat en of dit
ontstaan plaats heeft op het moment van of kort
vóór de wasafscheiding (die slechts in een beperkt
deel van de levenscyclus plaats vindt) dan wel
of tevoren wasvoorraden worden aangelegd, die
tijdens de afscheiding worden gemobiliseerd.

Tevens is het de vraag, of de vrije zuren en kool-
waterstoffen met een hoog aantal koolstofatomen
op dezelfde wijze ontstaan als de vetzuren van
andere dieren, die veel minder koolstofatomen
bevatten. Door vergelijking van de hoeveelheden
opgenomen zuurstof en afgegeven koolzuurgas
tijdens de periode van de wasafscheiding en in

„normale” perioden, werd in deze dissertatie be-
wezen, dat de was gevormd wordt vlak vóór en
tijdens de afscheiding.

Bij toevoeging van een radio-actief gemerkt zout
van azijnzuur aan het voer, werd gevonden, dat
de vrije waszuren en de koolwaterstoffen in hoge
mate gemerkt werden, terwijl de alcoholen en
de vetzuren (gebonden tot esters) veel lager ge-
merkt waren.

Wordt echter gevoerd met radio-actief gemerkte
glucose, dan zijn beide categorieën van stoffen
ongeveer even hoog gemerkt.

Deze feiten pleiten voor een ten dele verschillen-
de ontstaanswijze van de bovengenoemde was-
componenten.

Bepaalde cellen nemen nl. het gevoerde radio-
actieve azijnzure zout beter op dan een andere
celsoort, terwijl er voor glucose geen verschil
bestaat.

Dit werd uitgemaakt door zgn. micro-autoradio-
grafie: maat voor de radio-activiteit van de
cellen en dus voor hun opnemingsvermogen is
daarbij de mate waarin zij op een fotografische
emulsie inwerken. Er bestaat dus ook een ver-
schil in lokalisatie bij de opbouw der wascompo-
nenten.

Promotor was: prof. dr. H. J. Vonk.

Van bijenteeltzijde bestond er voor deze promotie
uiteraard belangstelling. Wij merkten o.a. op de
heren mr. L. R. J. ridder van Rappard, ir. J.
Mommers, R. P. Groenveld en H. Seunninga.

Onze bijen deze maand

De heidedracht loopt ten einde en zo rond de tiende september is het, in de meeste jaren, wel de tijd dat we onze volken weer voor een lange periode op de thuisstand krijgen. Voor die tijd zorgen we natuurlijk dat op de thuisstand alles in orde is, we hebben er nu de tijd nog voor en kunnen zonder last te hebben van de bijen en de bijen zonder last van ons, diverse werkzaamheden op de thuisstand verrichten. Zo kunnen we nu gemakkelijk maatregelen nemen dat al onze volken een 35 cm. van de grond komen te staan en een weinig voorover hellen. Wie van ons hierover wat meer wil weten kan de Groentjes van januari en maart nog eens lezen waarin, in deze zelfde rubriek, wat uitvoerderiger op dit onderwerp is ingegaan. Het spreekt voor zich zelf dat we vroegtijdig de voerapparaten met water vullen om te controleren of ze niet lek zijn. De inwintering staat voor de deur en wie nu niet op zijn tellen past vergeet het fundament te leggen dat noodzakelijk is voor een goede oogst in het volgende voorjaar.

Wat doen we als de volken van de heide thuiskomen.

De eerste dagen niets! Voordat we de honing af gaan nemen en de volken gaan behandelen, moeten ze zich eerst weer op de nieuwe standplaats ingevlogen hebben. daar we anders zeker bijen zullen verliezen die zich nog niet georiënteerd hebben en iedere bij die we nu verliezen is veel moeilijker te vervangen dan in de zomer. Toen was de koningin immers nog volop aan het leggen! Nu vooral de nachten al kouder worden en het verzamelen van nectar praktisch gebeurd is, heeft de koningin het hoge legtempo gestaakt en spoedig zal de omvang van het broednest aanmerkelijk afnemen.

Honing afnemen, controleren.

Zodra we er toe overgaan de bijen de honing af te nemen controleren we tevens of de volken nog beschikken over een goede moeder. Jacht op de koningin is hierbij niet noodzakelijk, de aanwezigheid van eitjes kan ons voldoende vertellen. Wel letten we er natuurlijk op of we te maken hebben met bevruchte eitjes en kijken dus even naar de vorm van de celdekseltjes van het gesloten broed. (Zie Groentje maart.). Is alles in goede staat, dan maken we tevens van de gelegenheid gebruik (nu we de volken toch danig aan het verstoren zijn) de ruimte van de bijenwoning in overeenstemming te brengen met de grootte van het betreffende volk. In de praktijk komt dat meestal hier op neer; dat de bijen op 7 à 8 ramen worden ondergebracht in de onderbak en de overvloedige ruimte in deze bak aangevuld wordt met scheidingsplankjes of een vulblok. We begrijpen natuurlijk wel dat we raten, die nu vrij gekomen zijn, goed overbergen zodat de wasmot er geen vat op kan krijgen, dit overeenkomstig hetgeen we kunnen lezen in het Groentje van januari.

Wat doen we met de hulpvolken.

We zullen nu een besluit moeten nemen wat we met de hulpvolken doen, inwinteren en dan in het voorjaar met de bedrijfsvolken verenigen of reeds nu, voor de inwintering, de hulp- en de bedrijfsvolken verenigen. De meningen hieromtrent zijn verdeeld en daarom komt het er in de

praktijk op neer dat we zelf zullen moeten besluiten wat we doen. Verenigen we nu dan hebben we in de eerste plaats minder voedsel nodig om de volken in te winteren en in de tweede plaats zullen de volken in het voorjaar zich sneller ontwikkelen, daar een groot volk gemakkelijker een flink broednest kan onderhouden dan een klein volk. Hier staat echter tegenover dat als we in het voorjaar verenigen we tijdelijk de broedaanzet hebben van twee koninginnen en bovendien voor ieder bedrijfsvolk een reserve-koningin achter de hand hebben. Wat beter is valt moeilijk te zeggen, één ding staat echter absoluut vast en dat is: we overwinteren geen zwakke volkjes en hulpvolkjes die niet overlopen van de bijen en minder dan vijf ramen bezetten.

Wat moeten we doen om heidehoning goed te kunnen slingeren

Daar heidehoning taai-vloeibaar is, is het zonder meer niet mogelijk deze honing te slingeren. Gelukkig echter voor ons heeft deze honing ook de eigenschappen dat hij door er in te roeren goed vloeibaar wordt, zij het dat deze vloeibaarheid dan ook maar van korte duur is. Om deze honing nu reeds vloeibaar te maken terwijl hij nog in de cellen van de raat zit, heeft men vernuftige apparaatjes bedacht waarvan wel de zgn. ericaborstel en het kolbtoestel de bekendste zijn.

We kunnen ze het beste vergelijken met borstels die in plaats van haren ijzeren pennen hebben die in het handvat opschuifbaar zijn. De pennen zijn zodanig geplaatst dat in iedere cel precies één pen past. Door nu het apparaatje, nadat we de raat ontzegeld hebben, een dansende beweging te laten maken waarbij de pennen steeds in de cellen komen, kunnen we in vrij korte tijd de honing in de raat vloeibaar maken. Om het vloeibaar worden te versnellen kunnen we ook nog de pennen verwarmen door ze regelmatig onder te dompelen in warm water.

Dit water moet dan echter wel zó warm zijn dat zodra we het toestel uit het water halen de druppels, die achter blijven aan de pennen en zich niet door schudden laten verwijderen, onmiddellijk verdampen. In de praktijk kunnen we met het kolbtoestel vlugger werken dan met de ericaborstel daar bij het eerste de pennen langer zijn en dus minder snel afkoelen. Een ander voordeel van het kolbtoestel is dat het uitneembaar is en dus beter gereinigd kan worden, althans met minder moeite dan de ericaborstel.

Al met al is het ons natuurlijk wel duidelijk dat deze hele bewerking van de raten, die bekend staat als kolben, met de nodige voorzichtigheid moet geschieden willen we de raten niet vernielen. Dit is dan ook de reden dat we voor het winnen van heide- slingerhoning oude raten moeten gebruiken die meermalen bebroed zijn geweest, daar deze sterker zijn dan maagdelijke of weinig bebroede raten.

De inwintering is niet het moeilijkste in de bijenteelt.

Er wordt wel eens beweerd dat de inwintering het „meesterstuk” van de imker is, dit is echter nog al wat zwaar uitgedrukt, want wanneer wij voldoende voedsel verstrekken en zorgen dat de bijen deze voorraad op de goede plaats kunnen opslaan, is het een betrekkelijk eenvoudige

ge zaak. De moeilijkheid in de bijenteelt is dan ook niet de inwintering maar te zorgen dat we steeds op het goede moment beschikken over volken die vrij van zwermneiging zijn en voor het overgrote deel bestaan uit haalbijen.

De wintervoorraad.

Voor de bijen is er geen beter voedsel in de winter dan suiker. Suiker geeft bijna geen afvalstoffen en vrijwaart de bijen dus, in tegenstelling tot bijvoorbeeld heidehoning, dat er een opeenhoping van deze stoffen in de endeldarm plaats vindt wat op zijn beurt weer roer veroorzaken kan. Wel is het zaak er op te letten dat we suiker gebruiken die niet verontreinigd is met voor de bijen schadelijke stoffen. De stoffen die door het bijenhuis worden gebruikt om de suiker te denatureren zijn voor de bijen absoluut onschadelijk en er is dan ook in deze geen enkele reden waarom wij niet deze goedkopere suiker zullen gebruiken. Als we zelf maar zo verstandig zijn om er verder niets aan toe te voegen is er heus geen beter wintervoedsel dan suiker. Soms hoort men wel eens beweren dat een kleine toevoeging van azijn of zout etc. gunstig zou zijn voor de bijen, dit is beslist niet waar! Integendeel, het kan juist zeer nadelig voor onze bijen zijn.

Het verstrekken van de wintervoorraad.

Om de bijen suikersiroop te kunnen verstrekken zijn er veel verschillende voederapparaten in de handel gebracht en natuurlijk voldoet het ene beter dan het andere. Een goed apparaat, wat ons tevens in de gelegenheid stelt een flinke portie ineens te geven, is de zgn. voerbak zoals die o.a. bij de spaarkast hoort. Dat gedeelte van deze voerbakken waar de bijen het voedsel opnemen is afgeschermd met een glasplaatje zodat we zonder hinder van de bijen te onderkennen het steeds kunnen vullen. Wanneer we deze voerbak op het volk plaatsen moeten we er om denken, dat we die zijde van de bak waar de bijen het voer opnemen aan de voorkant van de kast plaatsen. Door het voeren ontstaat namelijk op die plaats waar de bijen in de bak kunnen komen een enorm gedrang op dat gedeelte van de raten die er onder hangen. Dit gedrang is zo groot dat daar de cellen niet gevuld worden, bevinden deze lege cellen zich nu aan de voorkant dan is er niets aan de hand. Maar komen zij aan de achterkant van de kast dan kan hierdoor een gedeelte van de voedselvoorraad in de winter voor de bijen onbereikbaar zijn. Het glasplaatje van de voerbak komt dus aan de voorzijde van de kast. Trouwens alle voederapparaten komen met de zijde waar de bijen het voedsel opnemen aan de voorkant. Zodra we met het drijfvoeren stoppen gaan we onmiddellijk over tot het verstrekken van de wintervoorraad en geven deze voorraad zo snel mogelijk achter elkaar. We moeten zien dat we alle volken uiterlijk ingewinterd hebben in het begin van de volgende maand. In bepaalde jaren valt de koude nog al eens vroeg in en dan hebben we de grootste moeite met de inwintering daar de bijen het voedsel niet meer opnemen. Het snel verstrekken van de wintervoorraad, aansluitende op het drijfvoeren, heeft ten doel te zorgen dat de bijen niet de kans krijgen de cellen met voedsel te vullen waar zich nu het broed bevindt. Het is namelijk erg gunstig, bij het invallen van de koude, als de bijen beschikken over lege cellen (ontstaan door het dan uitlopende broed) die ze dan kunnen benutten door

er een aantal bijen in te laten kruipen en zodoende de trosvorm beter aan kunnen nemen. Om zoveel mogelijk te voorkomen dat de bijen het voedsel verkeerd opslaan doen we er goed aan nog eens te lezen wat in deze rubriek hieromtrent behandeld is in de Groentjes van december '61 en januari '62. Volken inwinteren is werkelijk niet moeilijk, als we de moeite nemen rekening te houden met de levensgewoonten der bijen. Per slot van rekening is het winnen van honing veel moeilijker, daar we hier met factoren te maken hebben, waaronder de weersgesteldheid, die we op geen enkele wijze kunnen beïnvloeden.

De samenstelling van de wintervoorraad.

Het is gebleken dat bijen het snelst suikersiroop opnemen als de dichtheid hiervan 1,27 is. We kunnen deze dichtheid bereiken door 5 kg. suiker op te lossen in 4 liter water. Een eenvoudige wijze om suikersiroop te maken die deze dichtheid zeer nabij komt is de volgende. Start in een pan, emmer etc. een bepaalde hoeveelheid suiker en zorg er voor dat de suiker aan de oppervlakte glad gestreken wordt. Vervolgens geven we met een tekening in de pan aan hoe hoog het niveau is en gieten er dan zoveel kokend water bij tot weer dit niveau bereikt is.

Wat kunnen we nu aan de vliegplank waarnemen.

Hoewel door het voeren de bijen bijzonder actief zijn, zal het ons toch opvallen dat we geen darren meer zien. Deze darren zijn namelijk in de darrenslacht, die nu reeds plaats gevonden heeft, van de bijengemeenschap uitgestoten en de normale volken gaan dan ook meestal zonder darren de winter in. Treffen we in een volk nog nu darren aan dan is het zaak dat we dit volk goed controleren of het niet moerloos is daar moerlose volken meestal geen deel nemen aan de darrenslacht. Zagen we in de zomer ventilerende bijen op de vliegplank als een teken dat er flink wat nectar binnen gekomen was, nu is het een teken dat ze bezig zijn het overvloedige water uit de suikersiroop te verwijderen. Treffen we een volk aan dat slecht voedsel opneemt ook dan doen we er goed aan dit te controleren op moerloosheid. Zien we nu veel bijen met de kop in de richting van de kast vlak voor deze in de lucht op en neer dansen, dan zijn dit jonge bijen en kunnen we aannemen dat zo'n volk met een overmaat aan jonge bijen de winter in gaat. Merken we op dat voor de kasten zwart glanzende bijen rondvliegen dan is het zaak goed op onze hoede te zijn. Dit zijn namelijk bijen die op hun rooftochten en de daaruit voortgekomen gevechten met verdedigende bijen hun haren verloren hebben en het nu begrepen hebben op de voedselvoorraad van onze bijen.

Wat we niet moeten vergeten.

1. Op de thuisstand de bedrijfsvolken weer om en om te zetten met de hulpvolken.
2. Geen zwakke volken overwinteren.
3. De ruimte in de bijenwoning in overeenstemming te brengen met de grootte van het betreffende volk en o.a. daardoor voorkomen dat het voedsel verkeerd wordt opgeslagen.
4. In geen geval de bijen minder wintervoorraad geven dan 10 kg.
5. Zorgdragen dat de inwintering einde deze maand of begin volgende maand klaar is.

Verslag 10e Bijen- en Honingmarkt te Epe 1 augustus 1962

Woensdag 1 augustus, een der weinige stralende zomerdagen van het jaar, sprak de heer Groenewold zijn inleidend woord, voordat de markt officieel werd geopend. Tot vele bezoekers en in het bijzonder de Burgemeester van Epe richtte hij een welkomstwoord. Bijzonder dankbaar toonde hij zich voor het bevorderen van de bijenteelt door de gemeente, die dit placht te doen door middel van het beschikbaar stellen van grond voor een bijenpark. Voorts begroette hij pers, radio en de juryleden de heren H. G. Maagendans, J. v. Aarst, R. P. Groeneweld, A. Laban, A. Leerink en H. J. v. Aanholt. De verwachting van de commissie is wat betreft de aanvoer van honing niet groot, vervolgde spreker, omdat dit jaar alleen nog maar honing van de voorjaarsdracht is gewonnen. Doordat de natuur 'bijzonder laat is, is de zomerdracht nog gaande. De koninginneteelt was beter gelukt dan andere jaren. De bijenstal in het toekomstig bijenpark is bijna gereed, en voor hen die bij huis geen bijen kunnen houden is aldaar plaats. Minder prettig gestemd was hij over het heidehaantje dat ook dit jaar vele heidevelden roestbruin kleurt.

De traditionele opening geschiedde door de burgemeester C. N. Renken. Iedereen die eens een tentoonstelling of iets dergelijks heeft georganiseerd, komt pas naderhand tot het besef dat aan zo'n organisatie vele moeilijkheden kleven. De meeste organisatoren zijn dan ook eendagsvlinders. Ik heb respect voor de Eper imkers, die het thans voor de tiende maal in successie hebben gepresteerd om een bijenmarkt op touw te zetten. Bij vorige openingen heb ik de loftrampet over de bijen gestoken, maar bij de aanvang van het 2e lustrum, meen ik er goed aan te doen, door het bestuur in het zonnetje te zetten, aldus de burgemeester. Hij lokte hierbij bij de aanwezigen een gul applaus uit. Hij besloot met de wens uit te spreken dat de enige Honing- en Bijenmarkt op de Oost-Veluwe vele jaren als traditie voor Epe behouden zou mogen blijven. Met een kort woord dankte dhr. Groenewold de burgemeester voor zijn vriendelijke woorden wat vergezeld ging van een doosje raathoning.

Aanvoer:

Ingezonden werden 4 korven en 12 kasten en 2 observatiekasten. 5 inzenders zonden gezamenlijk in: 335 fl. voorjaars- en zomerhoning. 95 fl. heidehoning. 120 pond raathoning. Totaal 550 pond. 2 inzenders van imkersartikelen t.w. 't Bijenhuis uit Wageningen en H. T. v. Dam uit Jubbega.

Verkoop en prijzen:

210 fl. voorjaars- en zomerhoning voor f 1,60 tot f 1,75. 70 fl. heidehoning voor f 2,25 tot f 2,35. 70 pond raathoning voor f 2,50 tot f 3,—. 3 korven voor f 16,— tot f 26,— p.st. 6 kasten voor f 25,— tot 27,— p.st.

Reclame

De afd. berichten in verschillende bijenhoudersorganen zijn weer nuttig gebleken. Vele imkers uit andere plaatsen waren aanwezig, zelfs uit Zeeland en Brabant. In imkersartikelen werden goede zaken gedaan. In vele dagbladen hebben berichten en uitvoerige verslagen van onze markt gestaan. De radio zond dezelfde avond een leuke reportage uit.

Verkoop loten:

In totaal zijn er 1000 stuks verkocht. Tegen de verwachting in is de verkoop vlot verlopen dank zij onze penningmeester J. Pruim. Enkele leden en verschillende bedrijven hebben prijzen voor de verloting gegeven. Ook werd van banken en bedrijven geld ontvangen, zodat ook financieel de markt geslaagd is.

Keuring

De keuring verliep vlot en was voor de opening beëindigd. Zowel de volken als de honing waren van goede kwaliteit. Door de jury werd opgemerkt, dat het aanbeveling verdient de volken niet 's-morgens, maar een avond van te voren aan te voeren. Zo mogelijk zal dit in het vervolg gebeuren.

De prijzen werden als volgt toegekend:

Het beste kastvolk: 1e prijs: P. v. Nieuwkerk; Epe. 2e prijs: R. Riphagen Oene.

Het beste korfvolk: 1e prijs: T. Tiemens Epe.

Grootste aanvoer kasten: R. Riphagen Oene.

Grootste aanvoer korven: T. Tiemens Epe.

Klasse I (vloeibare honing) 1e pr. A 100 punten: L. Massier Epe. 1e pr. B 99 punten: H. T. v. Dam uit Jubbega en R. Riphagen Oene. 1e pr. C 98 punten: J. Pruim te Epe.

Klasse II (gekrystaliseerde honing) 1e pr. B 99 punten: P. v. Nieuwkerk Epe. 2e pr. C 97 punten: W. Groenewold, Epe, H. T. v. Dam uit Jubbega.

Klasse III (Heidehoning flacon) 1e pr. B 99 punten: H. T. v. Dam uit Jubbega. 1e pr. C 98 punten: G. Gorselink Epe.

Klasse IV (zomer- en heideraathoning). 1e pr. B 99 punten: H. T. v. Dam uit Jubbega.

Verlotingsprijzen die nog niet werden afgehaald zijn de nummers: 37, 39, 50, 74, 98, 147, 157, 179, 189, 227, 263, 238, 269, 277, 316, 355, 356, 372, 381 en 397.

De secretaris:

W. Groenewold

Gruttostr. 13 Epe, tel. 2806.

Nationale Honingtentoonstelling Enschede

HOOFDPRIJZEN:

Ridder van Rappardprijs: N. J. van Daalen, Enschede.

Wisselprijs Ministerie van Landbouw: B. H. Rolink, Enschede.

Medailles: C. Bel, Boekelo; Th. Hueskes, Enschede en W. Assink, Enschede.

HONINGHULDEBLIJK SOESTDIJK:

Aan H.M. de Koningin wordt honing aangeboden van de volgende inzenders:

C. Bel, Boekelo; Th. Hueskes, Enschede; W. Assink, Enschede; B. H. Rolink, Enschede en N. J. van Daalen, Enschede.

Als dit nummer verschijnt hebben waarschijnlijk een half miljoen paar ogen de voortreffelijke honing op deze tentoonstelling bewonderd en kennis genomen van een uitgebreide tentoonstelling van alles wat de bijenteelt betreft. Wij komen hierop in het volgende nummer terug.

Honing, was- en Bijenmarkt te Eerbeek op zaterdag 6 okt.

Hoewel we in dit zéér bijzondere jaar 1962 niet te veel verwend zijn met grote honing opbrengsten, laten we de moed niet zakken en blijven we doorgaan met onze bijen in een prima conditie te brengen voor de heide.

Ook de vooruitzichten voor deze dracht zijn niet om over te juichen, gezien de slechte toestand waarin de meeste heidevelden verkeren. Verleden jaar echter leefden we ongeveer onder dezelfde omstandigheden als nu en toch was de aanvoer van goede kwaliteit heideraathoning groter dan in andere jaren.

Wij rekenen er in Eerbeek dan ook op dat het dit jaar ook zo zal gaan en zijn inmiddels gestart met de voorbereidingen tot het organiseren van de 54e Honing- Was- en Bijenmarkt. Graag zouden we van te voren weer een berichtje ontvangen van de aanvoerders van honing.

Dit in verband met een zo goed mogelijke organisatie. Belanghebbenden en belangstellenden ontvangen na aanvraag aan onderstaand adres

gratis een programma, tevens reglement voor het deelnemen aan de keuring.

Het hopen is dus op een goede oogst en een tot weerziens op de 54e markt in Eerbeek op zaterdag 6 oktober a.s.

Namens het Bestuur van de Afdeling Eerbeek:

A. H. Verbeek

Jan Manesstraat 36. Eerbeek.

Tel. 08338-533.

KONINGINNETEELTDAG

Zaterdag 8 september 1962 in „Ons Huis”, Harnjesweg 84 te Wageningen.

10.30 uur: Opening. Uiteenzetting over de keuring van volken op raskenmerken. Bespreking.
13.00 uur: Pauze met gelegenheid meegebrachte boterham te nuttigen. Koffie enz. in de zaal verkrijgbaar.

14.00 uur: Vertoning van een nieuwe geluidsfilm over koninginneteelt. Vertoningsduur ongeveer 1 uur. Bespreking van de techniek van de koninginneteelt aan de hand van deze film.

17.00 uur: Sluiting. Alle belangstellenden hartelijk welkom!

AFDELINGSBERICHTEN

AFD. OBBICHT

Dank zij de bereidwilligheid van een paar leden, die hun auto beschikbaar stelden, zijn wij op vrijdag 29 juni naar de Proefbijenstand Ambrosiushoeve in Hilvarenbeek geweest. Na een hartelijke ontvangst door de heer ir. Mommers hebben wij het onderzoek van de mijtziekte van nabij gevolgd. Daarna hebben wij de bijenstanden en terreinen bezichtigd en wij konden met eigen ogen aanschouwen hoeveel werk hier verzet is. Daar is doorzettingsvermogen voor nodig geweest. Al met al een geslaagde dag, waarvoor wij ir. Mommers zeer dankbaar zijn.

J. WILLEMS, secr.

AFD. GORKUM

Op 14 juni is overleden ons trouwe bestuurslid, de heer

PIETER VINK

in de ouderdom van ruim 86 jaar. De heer Vink was medeoprichter van onze afdeling op 15 juli 1937 en hij is van die datum af tot zijn overlijden bestuurslid geweest. In al deze jaren heeft hij de afdeling vertegenwoordigd op de algemene vergaderingen. Tevens is hij altijd depothouder van onze afdeling geweest. Hij zal in dankbare herinnering bij ons blijven voortleven.

A. J. DE JONGH, secr.

OOGST EN DRACHT

NIJMEGEN, 16 augustus 1962 — Zoals alles in de natuur ongeveer een maand achter was, vergeleken met andere jaren, was het dit jaar ook met de lindebloei. Deze boom bloeide ongeveer half juli. Tijdens de bloeiperiode kwamen enkele goede drachtdagen voor. De morgens waren echter te koud, zodat de vluchten laat begonnen. Dat de oogst toch zeer tegenvalt is waarschijnlijk ook nog te wijten aan de weinige bloesem op de bomen. Is dan de nektarafscheiding ook nog gering, dan komt er weinig binnen. Zodoende is er weinig lindehonig geslingerd. Verscheidene volken hadden zo weinig te bieden, dat van slingeren maar werd afgezien. Ook de kleur van de honing is veel te donker dit jaar.

Het bevruchten van de jonge moeren verliep traag, zodat veel volken soms langdurig zonder leggende koningin waren. Deze volken hebben te laat broed gekregen, wat toch weer nodig was om een behoorlijk heidevolk te worden. De heidebloei zal ook wel vertraging hebben. Daar de bloei wel laat zal komen en de heide er de laatste jaren niet zo best voor staat, is de reislust niet zo groot. Veel leden willen bovendien op de gewone tijd gaan inwinteren. Bij zo'n late heide wordt het dan moeilijk ze op tijd thuis te hebben. Voor degenen, die nog niets oogstten, biedt de heide echter nog een laatste kans. Moge het weer voor deze leden medewerken.

J. I. v. CRUIJNINGEN

RIJSEN, Twenthe, 18 augustus 1962. — Door het goede weer in de laatste helft van juli hebben de volken een zeer goede zomerdracht gehad. Een weegschaalvolk te Hellendoorn nam op 23 juli 7 pond in gewicht toe door de goede dracht op de linde. In de eerste helft van augustus kon 15 tot 35 pond worden geslingerd.

Ook de koolzaaddracht in de Flevo-polder is goed geweest. Uit Twenthe werden een 90-tal moeren naar Schiermonnikoog gestuurd en het bevruchtigingspercentage was hoger dan vorig jaar, mogelijk door het in andere banen leiden van het bevruchtigingsstation. Wij hopen dat het nog eens een keer 100% zal mogen worden.

De volken zijn inmiddels afgereisd naar de heide, die hier over het algemeen slecht lijkt, op een paar mooie jonge stukken na op de Holterberg, waar ze 16 augustus werden geplaatst.

J. GIERVELD

Les in het bijenleven in het Biologisch Centrum te Arnhem (zie het meinummer 1962, blz. 77 van het maandschrift). Na de biologie en het nut van de honingbij wordt in grote lijnen de kunst van het imkeren besproken. Het observatiekastje verleent hierbij uitstekende diensten en had natuurlijk aller belangstelling.

CURSUSSEN

Op 5 januari verzocht de Bedrijfsraad de Directeur van het Landbouwonderwijs om het aantal leerlingen voor bijenteeltcursussen terug te brengen van 14 op 10 leerlingen. Op 4 juli ontvingen wij bericht, dat dit verzoek is afgewezen, maar de Directeur van het Landbouwonderwijs is wel bereid goed te keuren, dat **de praktische lessen van de cursus worden gesplitst in twee groepen**. Wij verzoeken de leerkrachten hiermee rekening te houden.

Onze afdelingsbesturen kunnen van nu af weer rijkssubsidie voor cursussen aanvragen bij het Bijenhuis. Er zijn cursussen voor beginners en voor gevorderden. Het minimum aantal cursisten is dus gehandhaafd op 14. Salaris, en reiskosten van de leraar en de leermiddelen worden door het Rijk betaald. De cursisten moeten minstens 18 jaar zijn, maar in bijzondere gevallen kan de Inspecteur afwijking van dat voorschrift toestaan. De kosten van de gehele cursus bedragen per cursist f 6,—. Volgen méér dan één cursist uit hetzelfde gezin dezelfde cursus dan betaalt de tweede f 3,—; de derde f 2,— enz.

Wij vertrouwen dat ook dit jaar weer vele afdelingsbesturen er in zullen slagen een cursus te organiseren. Kan uw afdeling zelf niet het minimum aantal cursisten opbrengen, werk dan samen met de naburige afdelingen.

Lokalen in lagere land- en tuinbouwscholen worden gratis beschikbaar gesteld voor de theoretische lessen!

Wij zijn weer kopers van ieder kwantum

Ruwe Heide- en Heideslengerhoning

Ook uw zomerhoning zullen wij gaarne kopen. Emballage schikbaar. Betaling contant.

Heeft u geen honing

voor wederverkoop, dan kunt u bij ons wel terecht. Vraag dan even onze honingprijslijst aan.

Bijenstand

H. T. van DAM & Zn.

JUBBEGA (Fr.) - TEL. 05165 - 382

Wij kopen dit jaar

een extra hoeveelheid 1e soort ZOMERHONING, HEIDE-SLINGERHONING en RAATHONING voor hoge prijzen. Snelle afhandeling thans verzekerd. Op-gave van hoeveelheid, eventueel met klein monster aan

Bijenstand de Koershof

DIEPENVEEN
TEL. 06709 - 337

SPEURBIJTJES

TE KOOP: 2 spaarkasten m. prima volken, 1 zesramer idem, 1 z.g.a.n. spaarkast, 1 observatiekast, 1 nieuwe slinger en benodigdheden. Paulus Potterstraat 6, Alkmaar. Telefoon 0 2200—8054.

TE KOOP GEVRAAGD tegen goede prijs: elk kwantum Ned. honing (koolzaad-, fruit-, klaver-, linde- en heideslengerhoning). Emballage beschikbaar. Aanbiedingen met monster aan FEEKA-Handelsonderneming, te Bunnik, tel. 0 3405—305.

W. v. 't Land - Koopt a contant - tegen de hoogste prijzen: ruwe was en ruwe honing. Tevens verkrijgbaar alle imkersartikelen. Honingzemerij, tel. 2607, Barneveld.

GEVRAAGD: 1 wespennet met levende wespen, geschikt om in 6-raams kastje over te brengen, wetenschappelijk doel. M. Naef, Alteveerselaan 4, Velp, tel. 0 8302—2365.

GEVRAAGD: alle soorten bijenhoning, ruwe en zuivere bijenwas. Propolis. Goede E.E.G.-prijzen. Honing- & Waszemerij, annex Chemische & Kaarsenindustrie „ARKADIA", Lochem. Tel. 0 7630—1827.

GEVRAAGD: enige volken, met of zonder kast. Brieven met prijs en aantal: Landheer, Galvanistraat 28, Den Haag.

TE KOOP GEVRAAGD: een tweeraams honingslenger, liefst tafemodel. Mevr. M. Coljee, Bollelaan 6, Naarden.

TE KOOP: twee nieuwe Simplexkasten, compleet; een zes-raams kastje, in goede staat en een honingslenger, in zeer goede staat, geschikt voor drie broed- of zes honingramen. Adres: mej. C. v. d. Valk, Oosteinde 144, naast station Voorburg-Leidschendam, Voorburg.

TE KOOP: bijenvolken in korven, kasten en op ramen. Verder koolzaad- en klaverhoning. Bijenstand de Bijenkorf, Faas Eliaslaan 10, Baarn. Tel. 0 2954—4266.

GEVRAAGD: F. Gerstung, Der Bien und seine Zucht. J. C. Reijn, Koningsmantelhof 11, Nijmegen, tel. 0 8800—53177.

TE KOOP tegen elk aanneemelijk bod, liefst in één koop: complete imkersinventaris, bestaande uit ongeveer 15 prima bijenkasten (V.S. en spaarkasten), waarvan 4 bevolkt op 20 ramen; 7 zesramers, prima bevolkt; kasten compleet met reisraam; moerrootster, dekplank, voerbank, enz. Ongeveer 100 le klas uitgebouwde ramen. Twee triokweekkasten (bevolkt), 4 vierramers (leeg), stalletje met korf, schepkorf. Verder honingslenger, ontzegelvork, kolbtoestel, honingzeven, honingbussen, bus met snijkraan, imkersgereedschap enz. Moet weg. A. Dijkstra, Postbus 306, Rotterdam.

Wegens ernstige ziekte TE KOOP tegen elk aanneemelijk bod: bijenhuis, waarin 8 bevolkte Kuntsch Zwilling kasten, werkplaats en ratenopbergplaats zijn ondergebracht. Verder veel reservemateriaal in de vorm van zes- en 4 twaalraams kastjes, deze laatste bevolkt; benevens 2 bevolkte Simplexkasten, koninginnettelkastjes, 6-raams slinger, kolbtoestellen, enz. Te bezichtigen bij B. Apol, Schoolstraat 75, Bergum (Fr.). Te bevragen bij H. Haitsma, Rijkstraatweg 26, Noordbergum. Tel. 0 5110—583.

Krainer bijenvolken TE KOOP, eerste nateelt Schiermonnikoog f 40,—, met reinbevruchte koningin f 55,—. H. Koster, Zuid Zijperweg 56, Wieringerwaard.

TE KOOP, ongeveer half september: bijenvolken in korven en op ramen, bij P. Hartkamp, Parallelweg 29, Rheden.

TE KOOP: 4 goede, bevolkte spaarkasten, compleet (3 broedkamers of 2 broedkamers + 2 honingkamers). L. de Lange, Mozartlaan 15, Bilthoven, tel. 3992.

TE KOOP: 10 prima volken in Simplexkasten, plus enig materiaal en stal. W. v. d. Bosch, Vingboonsstraat 115, Hilversum.

TE KOOP GEVRAAGD: een 16-raams boogkorf. Dr. T. Piek, Tolsteegplantsoen 55-III, Utrecht.

WIJ KOPEN alle soorten honing. Betaling contant. Fust beschikbaar. Opgave van hoeveelheid met monster aan: Bijenhuis - Wageningen. Tel. 0 8370—2863.

TE KOOP: diverse honingslengers, 2- en 3-raams, in prijzen van f 40,— tot f 55,—; observatiekast, nieuw f 25,—; glazen bijenkastje (6-raams), z.g.a.n. f 15,—; kolbtoestel (nieuw) f 8,50; beroker f 5,—; koninginne-merkapparaat f 1,50; gaatjesapparaat f 5,—; zesraamskastjes, enkele met honingkamer f 8,50 per stuk; lege korven, in prijzen van f 1,50 tot f 3,50. Bijenstand „De Bijenkorf", Faas Eliaslaan 10, Baarn.

TE KOOP: prima bijenvolken op zes ramen, in Simplexkasten en in korven. Adres van ouds bekend. H. Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen, tel. 0 3462—303.

TE KOOP: gebruikte Simplexkasten, dubbel- en enkelwandig; gebruikte korven, raampjes, roosters, uitgeb. ramen, zes-raams kastjes, nieuw f 5,—, bijenkappen enz. H. Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen, tel. 0 3462—303.

TE KOOP: heidehoning f 3,75 per kg; klaverhoning f 2,20 per kg; lindehoning f 2,35 per kg. H. Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen, tel. 0 3462—303.

GEVRAAGD: Bijenvolken, in korven en kasten. Betaling contant. H. Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen, tel. 0 3462—303.